

BOMMEN OP BELGIE

1940-1945

COMMISSARIAAT GENERAAL
VOOR DE PASSIEVE
LUCHTBESCHERMING

CONTACTNEMING MET DE BRITSE OVERHEDEN

De Verbondenen stelden belang in de Passieve Luchtbescherming van de eerste dag der bevrijding af. Specialisten van het Passive Air Defence verklaarden, dat het de eerste dienst voor luchtbescherming was, die zij in Europa leerden kennen.

Besprekingen en vergaderingen hadden plaats met leden van het "Civil Defence" van Londen, ten einde de dienst uit te breiden en doelmatig uit te rusten.

Indien Antwerpen later een modelorganisatie kreeg dan was het vooral te danken aan de tussenkomst en de onschatbare hulp van de Britse officieren en specialisten.

V L I E G E N D E B O M M E N

Men verwachtte er zich aan. De eerste Vl-bom sloeg in op 13 October 1944 's morgens, in het centrum van de stad en veroorzaakte er ongehoorde schade. Toch was iedereen verrast. Verwonderd moesten de Antwerpenaren toegeven, dat het er naar leek alsof de stad, evenals Londen, het mikpunt zou worden van de Duitse wapenen.

Tientallen huizen werden weggeblazen en begroeven talrijke slachtoffers onder hun puin. De Passieve Luchtbescherming en de Brandweer waren spoedig ter plaatse. De wijkpost zelf was beschadigd; verscheidene leden verzorgden de slachtoffers in weerwil van hun eigen kwetsuren.

Het mobilisatieplan, dat vooraf was vastgelegd, werd niet gevolgd. Iedere dienst trad op volgens eigen goedvinden. De Brandweer was er, zoals altijd. De Britten kwamen in groten getale toe met "bulldozers" en kranen. Burgers drentelden rond op de plaats van het onheil. Priesters en scholieren boden zich aan. Leden van het Rode-Kruis en van het Vlaamse Kruis spanden hun beste krachten in. Tenslotte was er zoveel volk ter plaatse dat alle doelmatige hulp mogelijk werd.

Bij valavond werden de werken stopgezet, omdat men over geen sterke schijnwerpers beschikte.

Ondertussen waren een tweede en een derde Vl-bom ingeslagen. De verwarring was groot en men gaf zich spoedig rekenschap van de schaarse hulp, die men onder dergelijke voorwaarden kon bieden. Men moest tot reorganisatie overgaan.

Na een bespreking met de Stedelijke en Britse overheden, werd de leiding van de werken toevertrouwd aan de Passieve Luchtbescherming.

Majoor E. VAN CAPPELLEN, Commandant van het stedelijk brandweerkorps, werd benoemd tot gewestelijk Commissaris der Passieve Luchtbescherming. De nieuwe Commissaris-Generaal en zijn medewerkers hadden enkele tijd er voor voeling gehad met de gewestelijke Passieve Luchtbescherming en hadden zich rekenschap gegeven van de kritieke toestand er van. De nodige maatregelen werden getroffen, die de Passieve Luchtbescherming van Antwerpen moesten in staat stellen in haar taak op te nemen tijdens de zes volgende treurige maanden.

Er werden 3 sectoren opgericht: het Noorden, het Midden en het Zuiden.

De Algemene Staf werd heringericht. Toezichtsdiensten werden opgericht, waakposten opgesteld, onderricht gegeven, zelfstandige hulpdiensten ingericht. Een nieuwe administratieve dienst omvatte een afdeling comptabiliteit, een afdeling personeel, een afdeling materieel, een afdeling vervoer, een afdeling econoom, een afdeling kazernering, een afdeling uitrusting. Een speciale alarmdienst werd georganiseerd.

Men mag niet vergeten, dat het personeel van de Passieve Luchtbescherming te Antwerpen, dat 797 manschappen telde, bij de bevrijding, snel slonk. De hoge lonen die voor havenwerk werden uitgekeerd, waren daar de oorzaak van. Op het einde van October, in volle Vl-bombardement, waren er nog slechts 651 man.

Het Commissariaat-Generaal kende tijdig een hogere vergoeding toe. Het organiek kader bedroeg 2.000 man, maar de aanwerving liep niet van een leien dakje, daar degenen die wegens hun bedrijf niet in de stad weerhouden waren, deze verlieten. Op het einde van Maart was de werkelijke getalsterkte 1.400 man.

Het materieel was sp edig aangevuld:

12 Britse camions van 760Kgr. en 9 camions van 3 Ton werden ter beschikking gesteld.

2 ambulanciewagens van de "Fields Ambulance Service" werden in leen verkregen.

4 reizende kantienen bereidden maaltijden op de plaats van het onheil.

BOMBARDEMENTEN MET "V" BOMMEN IN HET AR-
 RONDISSEMENT ANTWERPEN (7 OCTOBER 1944 -
 30 MAART 1945)

Antwerpen en randgemeenten

Gemeenten	V.1	V.2	Slachtoffers			Vernield	Schade	
			Doden	Zwaar gekw.	Licht gekw.		Erg besch.	Licht besch.
Antwerpen	628	590	2.957	5.188	3.511	1.675	19.356	46.946
Aartselaar	32	18	17	14	114	22	66	256
Berendrecht	45	5	5	8	6	13	75	243
Boechout	36	17	8	12	113	16	179	291
Boom	23	4	15	20	238	63	1.938	1.090
Borsbeek	18	15	29	22	73	132	176	440
Brasschaat	88	85	51	105	397	60	429	1.902
Brecht	75	35	8	11	72	29	158	438
Broechem	17	9	2	-	2	3	44	144
Burcht	32	9	15	18	52	52	262	1.126
Kapellen	72	15	22	19	136	67	243	842
Kontich	51	16	5	13	66	9	208	708
Edegem	31	21	3	7	100	40	310	944
Emblem	18	7	4	5	6	5	12	61
Esschen	70	10	14	4	40	7	124	198
Halle	16	11	3	10	13	8	18	68
Hemiksem	26	12	10	50	37	29	316	1.117
Hoevenen	27	8	8	39	65	35	106	478

Over te dra-
 gen: 1.305 887 3.176 5.545 5.041 2.265 24.020 57.292

Gemeenten	V.1	V.2	Slachtoffers			Schade		
			Doden	Zwaar gekw.	Licht gekw.	Vern.	erg besch.	Licht besch.
Overdracht:	1.305	887	3.176	5.545	5.041	2.265	24.020	57.292
Hove	19	6	8	4	46	25	253	739
Kalmthout	21	8	17	36	195	43	182	471
Lilloo	84	23	13	9	36	11	54	192
Lint	15	3	-	1	16	2	69	200
Loenhout	51	11	17	19	43	12	97	286
Massenhove	12	-	-	-	1	-	6	20
Niel	17	-	11	13	133	29	111	736
Oelegem	23	9	2	1	13	3	48	158
Oostmalle	13	5	-	-	3	1	4	9
Pulle	13	8	-	-	-	1	-	-
Pulderbosch	14	5	-	-	9	-	34	29
Ranst	23	16	4	21	81	9	84	344
Reet	17	10	7	71	185	-	23	68
Rumst	18	7	-	15	178	43	172	308
Schelle	18	8	6	9	78	8	168	768
Schilde	29	16	5	19	80	20	77	577
Schoten	35	43	47	309	31	182	420	20
's Gravenwezel	45	18	10	1	3	10	50	77
St-Job-in 't								
Goor	14	7	5	-	9	12	36	58
St. Leenaarts	49	17	23	27	127	41	125	335
Over te dra- gen:	1.835	1.107	3.351	6.100	6.308	2.717	26.033	62.687

Overdracht:	1.835	1.107	3.351	6.100	6.308	2.717	26.033	62.687
Stabroeck	52	10	9	3	54	15	102	275
Terhagen	11	-	-	-	-	-	-	-
Viersel	12	-	-	-	1	-	-	30
Vremde	30	11	4	3	23	16	41	68
Waarloos	21	6	2	4	10	8	89	29
Westmalle	21	12	6	12	27	5	36	84
Wommelgem	38	32	14	36	157	18	179	637
Wuustwezel	75	13	9	10	63	23	178	460
Wijnegem	33	19	42	67	193	91	273	743
Zandhoven	20	9	-	1	8	-	8	46
Zandvliet	63	11	2	6	16	20	128	115
Zoersel	25	7	1	-	10	2	12	93
Zwijndrecht	24	15	19	11	39	29	71	165

Totalen: 2.260 1.252 3.459 6.253 6.909 2.944 27.150 65.432

O p h e t m i l i t a i r g e b i e d v a n d e h a v e n

188 13

2.448 1.265

A L G E M E N E S T A T I S T I E K E N

De eerste V1-bom, die op het grondgebied van het arrondissement viel, ontplofte te Brasschaat op 7 October 1944 om 22 u.

De eerste, die op de stad Antwerpen viel, ontplofte op 13 October 1944 om 9 u.45.

De laatste V1-bom op het arrondissement viel te Ranst op 30 Maart 1945 om 0 u.15.

De laatste V1-bom op de Antwerpse agglomeratie viel te Ekeren op 30 Maart 1945 om 23 u.

Hoeveel bommen zijn er gevallen ?

V.1.: 628 op de Antwerpse agglomeratie.

V.1.: 1.820 op het arrondissement Antwerpen.

Totaal 2.448 V.1.

V.2.: 590 op de Antwerpse agglomeratie.

V.2.: 675 op het arrondissement Antwerpen.

Totaal 1.265 V.2.

In het geheel dus 3.713 V-bommen.

Op 23 Februari 1945 werden het meest V-bommen waargenomen: 103.

Op 28 Januari 1945 sloegen het meest V-bommen in op de stad Antwerpen: 27; en op 8 Maart het meest op het arrondissement Antwerpen: 120.

De Passieve Luchtbescherming is als volgt tussengekomen na het inslaan van de V1- en V2-bommen:

722 maal te Antwerpen en in de randgemeenten;

1.327 maal in de gemeenten van het arrondissement.

Totaal 2.049 maal.

Burgerlijke slachtoffers

Doden: 2.957 te Antwerpen en in de randgemeenten,
502 in de gemeenten van het arrondissement.

Totaal: 3.459

Zwaar gekwetsten

5.188 te Antwerpen en in de randgemeenten,
1.065 in de gemeenten van het arrondissement.

Totaal: 6.253

Door de Passieve Luchtbescherming werden ongeveer 2.300 slachtoffers gered.

Door de hulpdiensten en de Brandweer van de Passieve Luchtbescherming ongeveer 4.000

Vernielde huizen

2.944 in het arrondissement.
27.150 onbewoonbaar.

Deze getallen werden door de gemeentelijke overheden verstrekt.

De donkerste dagen

27 November 1944

Om de middag sloeg een V2-bom in op de Frankrijklei. Honderde burgers vertoefden op dit kruispunt: 128 doden, 196 zwaar gekwetsten. Enkele uren er voor werd de telefooncentrale geraakt, met het gevolg, dat de diensten met vertraging op de Frankrijklei aankwamen. Dezelfde dag moest de Passieve Luchtbescherming op verscheidene andere plaatsen inspringen.

16 December 1944

Een V2-bom viel op de bioscoop Ciné REX tijdens een vertoning. Dezelfde dag sloegen 6 V-bommen te Antwerpen in: 271 doden en ontelbare gekwetsten, waaronder 97 erg. Het personeel van de Passieve Luchtbescherming kon het niet aan. Brussel werd ter hulp geroepen. De bioscoopzaal, waarin een duizendtal kijklustigen zaten, was helemaal vernield.

28 Januari 1945

27 V-bommen sloegen in. 103 werden er waargenomen. De hulpdiensten renden van de ene plaats naar de andere.

HET AANTAL SLACHTOFFERS IN
 HET ARRONDISSEMENT ANTWERPEN
 TIJDENS DE OORLOG 1940 - 1945

PERIODE	DODEN	ZWAAR GEKWETST.	LICHT GEKWETST.
Mei-Juni 1940	19	38	--
1940-1944 (Bazetting).	1.731	1.629	681
1944 Sept./Oct. (artilleriebombardement).	365	1.242	--
1944-1945 (V. bombardementen).	3.459	6.253	6.909
Totalen:	5.574	9.162	7.590